

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg

og deres stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EU-sekr.	27. november 2000

Under henvisning til Europaudvalgets skrivelse af 9. november 2000 (Alm. del {{SPA}} bilag 211, 212 og 213) vedlægges Økonomiministeriets besvarelse af det deri stillede spørgsmål nr. 30, 31 og 32.

Besvarelse af spørgsmål 30 (alm. del - bilag 211) stillet af Folketingets Europaudvalg

Spørgsmål:

"Ministeren bedes - som lovet på Europaudvalgets møde den 3. november 2000 - oversende et notat med eksempler på strukturelle indikatorer på det første lag på den generelle økonomiske udvikling."

Svar:

Det første lag af indikatorer omfatter blandt andet baggrundsindikatorer for den generelle økonomiske udvikling. Det drejer sig om følgende:

1. BNP pr. indbygger og BNP-vækstrate
1. Energiintensitet
1. Arbejdsproduktivitet
1. Inflation
1. Enhedslønomkostninger (den reale vækstrate)
1. Den offentlige saldo
1. Offentlig gæld.

Der vedlægges grafer med eksempler på udviklingen i fire af disse indikatorer.

Besvarelse af spørgsmål 31 (Alm. del - bilag 212) stillet af Folketingets Europaudvalg d. 9. november 2000.

Spørgsmål

Ministeren bedes - som lovet på Europaudvalgets møde den 3. november 2000 - oversende et notat om forsøgerbyrden i EU.

Svar

I de kommende årtier vil EU opleve en stigning i antallet af ældre relativt til antallet af erhvervsaktive. Dette skyldes dels en forlænget levetid, og dels at fertiliteten er faldende. I EU som helhed vurderes det, at andelen af ældre vil stige fra ca. 17 pct. i 1999 til ca. 29 pct. i 2050, ifølge EUROSTAT. I samme periode vil andelen af befolkningen i alderen 15-64 år falde fra 67 pct. til 58 pct. Der er altså tale om en væsentlig udvidelse i antallet af personer, som typisk forsørges af det offentlige og en reduktion i antallet af folk, der typisk indgår i arbejdsstyrken.

ECOFIN har udarbejdet rapporten "*Impact of ageing population on public pension systems*", som belyser de finanspolitiske omkostninger ved disse forskydninger i befolkningens aldersfordeling i EU. I sin nuværende form inddrager analysen alene udgifter til offentlige pensioner, men det er meningen, at man på sigt vil inddrage flere faktorer, eksempelvis udgifter til plejehjem, sygehuse, medicin mv. Det er dermed ikke muligt at tegne et samlet billede af den demografiske udvikling i de samlede offentlige udgifter baggrund af det foreliggende arbejde. Dog kan man danne sig et indtryk af, hvorledes udgifterne til offentlige pensioner kan forventes at udvikle sig, samt hvilke faktorer der påvirker denne udvikling. Figur 1.1. nedenfor viser de enkelte landes pensionsudgifter i pct. af BNP som de forventes i år 2000, ifølge rapporten.

Figur 1. Sammenhæng mellem offentlige pensionsudgifter og ældre andele i år 2000.

Note: Luxembourg og Grækenland indgår i undersøgelsen men har endnu ikke leveret endelige skøn over pensionsudgifterne.

Kilde: *Impact of ageing populations on public pension systems*.

Af figuren ses, at der er sammenhæng mellem antallet af ældre og de offentlige pensionsudgifters andel af BNP. Specielt fremgår det, at Østrig, Italien og Frankrig har de største udgiftsandele på over 12 pct., men at disse lande også har væsentligt større ældreandele. Kun Storbritannien og Sverige og til dels Belgien har lave pensionsudgifter relativt til deres ældreandele. Af figuren fremgår det, at Danmark afholder pensionsudgifter for omkring 10,2 pct. af BNP.

I de næste 50 år forventes ovenstående billede at ændres væsentligt som følge af ændret befolkningssammensætning. For at måle belastningen for de enkelte lande har man fokuseret på ændringer i pensionsudgifterne som følge af ændringer i befolkningens aldersfordeling. Figur 2 på næste side angiver de maksimale ændringer i pensionsudgifterne, som EU-landene vil opleve i de næste 50 år. For de fleste landes vedkommende er der tale om et toppunkt omkring år 2030-2040.

Figur 2. Maksimale ændringer i de offentlige pensionsudgifter.

Note: Luxembourg og Grækenland indgår i undersøgelsen men har endnu ikke leveret endelige skøn over pensionsudgifterne. I figuren er Danmark angivet med og uden ATP, der bør betragtes som en funded pension, som ikke belaster de offentlige finanser.

Kilde: *Impact of ageing populations on public pension systems*.

Her ses, at Italien, Storbritannien og Sverige vil opleve en relativ lille udvidelse i de offentlige pensionsudgifter. For Italiens vedkommende sker dette på trods af, at ældreandelen vokser med næsten 40 pct. Dette skyldes, at Italien har gennemført en række reformer på pensionsområdet, som vil reducere presset på de offentlige finanser. Sverige har ligeledes gennemført en række reformer på pensionsområdet, hvilket sammen med deres relativt lille stigning i ældreandelen bevirker en lav stigning i de offentlige pensionsudgifter.

Endvidere skiller Storbritannien sig ud ved ikke at have nogen vækst i de offentlige pensionsudgifter. Dette skyldes, at de offentlige pensioner i Storbritannien reguleres med priserne i modsætning til Danmark, hvor der reguleres med lønninger. Med lønstigninger på 4 pct., og priser på 2 pct. er der i danske offentlige pensioner indlagt en real vækst på 2 pct., i modsætning til ingen for Storbritanniens vedkommende.

For langt størstedelen af landene vil de offentlige pensionsudgifter vokse med ca. 3-5 pct. af BNP. Danmark tilhører denne middelgruppe af lande, idet de offentlige pensionsudgifter i Danmark ventes at vokse med 4,5 pct. Hvis imidlertid man korrigerer for ATP, vil disse kun vokse med 3,1 pct.

I foråret 2000 gennemførte Økonomiministeriet en lignende analyse for Danmark alene. Denne analyse viste, at udgifter til offentlige pensioner kan forventes at stige med ca. 2 pct. af BNP frem mod 2035.

Afvigelsen mellem de to rapporters skøn over fremtidige offentlige pensionsudgifter skyldes forskellige antagelser omkring udviklingen i vækst, dødelighed, fertilitet og indvandring, hvor Økonomiministeriet baserer sig på Danmarks statistiks befolkningsprognose, mens ECOFIN-rapporten er baseret på en generel EU-prognose.

En prognose er naturligvis ikke bedre end sine forudsætninger. Derfor er der i ECOFIN rapporten også foretaget en række analyser af betydningen af disse antagelser. Der er store variationer i hvilke faktorer, der har en væsentlig indflydelse på udviklingen i landenes pensionsudgifter. Generelt har øget befolkningstilvækst samt øget deltagelse i arbejdsstyrken en dæmpende effekt på stigningen i pensionsudgifterne. For Belgien, Spanien, Italien, Portugal, Finland og Sverige gælder, at højere produktivitet vil mindske stigningen i pensionsudgifterne. Øget beskæftigelse vil kun for Danmark, Frankrig og Tyskland have en dæmpende effekt.

Det er planen, at ECOFIN-rapporten skal udbygges, så den inddrager aldersbetingede offentlige udgifter, herunder udgifter til plejehjem, medicin og sygehuse. Det er væsentligt, idet disse udgifter har et betydeligt omfang. Af Økonomiministeriets rapport fremgår således, at stigningen i offentlige udgifter til ældre udgør ca. 2,6 pct. af BNP i Danmark frem mod 2035.

Besvarelse af spørgsmål 32 (alm. del - bilag 213) stillet af Folketingets Europaudvalg den 9. november 2000

Spørgsmål

Ministeren bedes - som lovet på Europaudvalgets møde den 3. november 2000 - oversende et notat om, hvilke muligheder der er for socialt sikkerhedsnet for ældre EU-borgere og ældre borgere fra de nordiske lande, som ikke har en arbejdsmarkedsrelateret pension.

Svar

Giftede ældre EU-borgere og ældre borgere fra nordiske lande uden egen arbejdsmarkedsrelateret pension vil i mange tilfælde være dækket ind forsørgelsesmæssigt af ægtefællens arbejdsmarkedsrelaterede pension. I nogle lande - for eksempel Frankrig - modtager ægtefællen i sådanne tilfælde en højere offentlig pension end den offentlige pension til en enlig. I tilfælde af ægtefællens død, kan der som oftest modtages en efterlevelsespension, der også er afledt af ægtefællens arbejdsmarkedsrelaterede pension.

Mange i den nævnte gruppe af ældre gifte har i de erhvervsaktive aldre været hjemmearbejdende ægtefæller. I realiteten er der i pensionsalderen blot tale om en fortsættelse af forsørgelsesmønstret fra tidligere: Ægtefællen er forsørgeren - nu stammer indkomsten blot fra ægtefællens arbejdsmarkedsrelaterede pension.

Den offentlige forsørgelse af ældre EU-borgere og ældre borgere fra nordiske lande, der hverken selvstændigt eller via (tidligere) ægtefælle har ret til en arbejdsmarkedsrelateret pension, kan overordnet antage tre former:

1. Grundliggende alderspension

Den grundliggende alderspension i landet er ikke afhængig af tidligere

arbejdstilknytning, og personen kan derfor modtage denne pension

- Kontanthjælpslignende ydelser

Personen modtager kontanthjælpslignende ydelser på lige fod med andre personer uden forsørgelsesgrundlag

1. Speciel kontanthjælpslignende ydelse/pension

Personerne modtager en speciel kontanthjælpslignende ydelse/pension forbeholdt ældre

Det kan ved en grov inddeling af landene baseret på oplysningerne i boks 1 konkluderes, at i 2 af de undersøgte lande - Danmark og Holland - er personer uden tidligere arbejdsmarkedstilknytning omfattet af den generelle offentlige alderspensionsordning.

I 4 af de undersøgte lande - Finland, Island, Norge og Sverige - er sådanne personer også omfattet af den generelle offentlige pensionsordning, men denne indeholder dog også eller suppleres med et væsentligt offentligt arbejdsmarkedsrelateret pensionselement.

I 7 af de undersøgte lande - Belgien, Frankrig, Grækenland, Irland, Italien, Portugal og Spanien - er der som et supplement til den generelle arbejdsmarkedsrelaterede pension en speciel kontanthjælp/pension til personer uden tidligere arbejdsmarkedstilknytning.

I Storbritannien er der i den generelle arbejdsmarkedsrelaterede pensionsordning tilføjet en pension uden bidragspligt til 80-årige og ældre. Øvrige personer over pensionsalderen er omfattet af de generelle regler for kontanthjælp.

I 3 af de undersøgte lande - Luxembourg, Tyskland og Østrig - er personer uden anden pensionsdækning omfattet af de generelle regler for kontanthjælp.

Boks 1 Indkomstoverførsler til pensionister uden tidligere arbejdsmarkedstilknytning

Land	Type overførsel
Belgien	Speciel kontanthjælpslignende ydelse, der sikrer personer over pensionsalderen en mindste indkomst.
Danmark	Generel alderspension.
Finland	Generel alderspension i form af minimumspension.
Frankrig	Speciel kontanthjælpslignende ydelse, der sikrer personer over pensionsalderen en ydelse, hvis de ikke er omfattet af en obligatorisk pensionsordning og deres økonomiske forhold er dårlige. Herudover et yderligere indkomst-afhængigt supplement til modtagere af ovennævnte.
Grækenland	Speciel pension til personer, hvor ingen i husholdningen modtager en anden offentlig pension, og hvor husholdningens indkomst er lav.
Holland	Generel alderspension.
Irland	Ikke-bidragsrelateret pension til 66-årige og ældre, der ikke er omfattet af en bidragsfinansieret pensionsordning, og hvis økonomiske forhold er dårlige.
Italien	Speciel kontanthjælp til personer over pensionsalderen, der har en indkomst under et vist niveau.
Luxembourg	Ingen speciel ordning for ældre. Ældre er omfattet af generel mindste indkomstsikring (generelle kontanthjælpsregler).
Portugal	Social pension til 65-årige og ældre, der ikke er omfattet af en bidragsfinansieret pensionsordning, og hvis økonomiske forhold er dårlige.
Spanien	Ikke-bidragsrelateret pension til 65-årige og ældre, der ikke er omfattet af en bidragsfinansieret pensionsordning, og hvis økonomiske forhold er dårlige.

Storbritannien	Der eksisterer en speciel ikke-bidragsrelateret til pension til visse 80-årige og ældre. Herudover kontanthjælp på lige vilkår med andre aldersgrupper.
Sverige	Generel pension. Erstattes fra 2001 af en garantipension.
Tyskland	Kontanthjælp på lige vilkår med andre aldersgrupper.
Østrig	Kontanthjælp på lige vilkår med andre aldersgrupper - dog har personer over pensionsalderen ikke forpligtigelse til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.
Island	Basis alderspension, der er fuldt indkomstafhængig.
Norge	Generel alderspension.

Kilder: EU-landene (minus Grækenland): *Social protection in the Member States of the European Union*, Europakommissionen, 1999.

Grækenland: *Social and Health Policies in OECD Countries: A Survey of Current Programmes and Recent Developments*, OECD 1998.

Norge og Island: *Retirement in the Nordic Countries*, Nordisk Råd, 2000.

Størrelsen af indkomstsikringen for personer uden arbejdsmarkedsrelateret pension i de forskellige lande kan sammenlignes ved at sætte ydelsen efter skat i forhold til en gennemsnitlig industriarbejders indkomst efter skat i landet, se tabel 1. Det foreliggende materiale gør det ikke muligt at inddrage alle landene i denne del af analysen.

Tabel 1 Overførsel (efter skat) til person uden arbejdsmarkedsrelateret pension i forhold til indkomst (efter skat) for en gennemsnitlig industriarbejder, 1998.

Land	Danmark	Sverige	Finland	Østrig	Tyskland	Holland	Storbritannien
Indkomst i forhold til gns. industriarbejder	48	38,5	32	52	23	46	28

Anm.: Tallene i tabellen angiver indkomsten efter skat for pensionister i procent af indkomst efter skat for en gennemsnitlig lønnet industriarbejder.

Kilde: *Elements of Social Security*, Hans Hansen, SFI, 2000.

I Danmark og Holland, hvor sikringen sker som led i den generelle pension til ældre, er dækningen relativ høj. I Sverige og Finland er dækningen lidt lavere. I disse to lande sker dækningen også via den generelle pension til ældre, men her er den generelle pension suppleret med et væsentligt offentligt arbejdsmarkedsrelateret element. I Tyskland og Storbritannien, hvor forsørgelsen sker via de generelle kontanthjælpsydelse, er dækningen noget lavere end i de øvrige lande. Det er imidlertid ikke en generel tendens, at forsørgelse via generelle kontant-hjælpsydelse giver en lavere dækning, idet Østrig har den højeste dækning af de undersøgte lande.